

## OSVRTI

## JOŠ O HRVATSKOME PRIMORJU

**D**akle, što se tiče imena Hrvatsko primorje naša suvremena geografija pod njim misli na hrvatski prostor uz obalu od Savudrije do Boke, kao što ste i sami napomenuli.

S druge strane postoji isti naziv za prostor od ušća Rječine do Starigrada/Paklenica za kojega treba razumjeti kako je nastao. Naime za vrijeme Austrije Istra i Dalmacija su bile direktno pod upravom Austrije. Rijeka, ili točnije prostor od ušća Rječine na zapad do Kastva ugovorom između hrvatske i mađarske vlade pripao je Mađarskoj i postao je "Mađarsko primorje", pa je bilo logično da preostali dio pod upravom u Zagrebu bude nazvan Hrvatsko primorje. To se je ime od 1867. postupno udomaćilo pa razumijem vašeg "oštroug" čitatelja da mu se teško odreći imena na kojeg je sigurno ponosan. On će i dalje biti Primorac, ali istovremeno mora biti svjestan da se zadržavanjem povijesnog imena na prije navedenom prostoru od ušća Rječine do Starigrada svjesno odričemo ostalog dijela hrvatske obale. Zar i Dalmacija nije hrvatska, zar i tamo nemamo riješene nazive od Dubrovačkog preko Makarskog, Splitskog i Šibenskog do Zadarskog primorja. Povijesno ime Dalmacija s tradicijom od vremena Rimskog carstva, kao u ostalom i Istre toliko je jako da nikomu ne pada na pamet reći da je dalmatinski ili istarski primorac makar je to u stvari točno. U Dalmaciji postoje primorci, zagorci i otočani.

Šteta je što su jedni uskogrudni, a drugi neznalice. Mislim da će naši školski programi to postupno ispraviti. Kod toga ne mislim da će se Dalmatinci odreći svojeg regionalnog osjećaja. Bilo bi u najmanju ruku čudno čuti da je netko Zadarski

(ili zadarski) primorac, jednako kao da je netko u Prijedoru Dalmatinac, a s istim pravom kao i Zadrani mogao bi to reći s obzirom da je i taj prostor bio uključen u rimsku pokrajinu Dalmaciju.

*Zlatko Pepeonik*

### DVA ZNAČENJA NAZIVA HRVATSKO PRIMORJE – POVIJESNO I SUVREMENO

**N**a uredničko pismo o Hrvatskome primorju g. Zlatko Pepeonik napisao je odgovor, ali prije nego što nam ga je uspio poslati, obolio je i umro. Poslije njegove smrti, poslala nam ga je njegova sestra i mi ga objavljujemo kako ga je rukom napisao uz neke sitne uredničke zahvate.

Mislim da je nakon onoga što smo objavili u 5. broju prošloga godišta i pisma prof. Pepeonika sada jasno i s jezičnoga i sa zemljopisnoga gledišta da je naziv Hrvatsko primorje od Rječine do Starigrada povijesni naziv, s jezičnoga gledišta zastarjela, a hrvatsko primorje od Savudrije do Boke kotorske suvremeni zemljopisni naziv koji opći jezik treba prihvatiti.

Dakako, zastarjelost je relativan pojam. Kad u djelima Frana Mažuranića nalazimo riječi Primorje, Primorac, Primorkinja, primorski, onda to znači samo primorje u užem smislu. Jednako je tako kad Dubravko Jelčić napiše za Josipa Draženovića: "Zanimljivo je s koliko je prisnosti ovaj Ličanin prigrlio Primorje i posebice Senj..." i kad doda da je Draženović napisao *Crtice iz primorskoga života*, onda se misli da primorje u užem smislu. Kad se govori o djelima Vjenceslava Novaka, tada se obično kaže da je opisivao Podgorje.

Kad Slobodan Novak u svojemu najnovijem djelu *Protimbe* piše da su kad je došao u partizane, ostali riječ Primorac podrugljivo upotrebljavali: "...možda su stariji borci ponešto znali, ili samo zaključivali, ali oni su bili nahuškani na nas Primorce, kako su nas s mnogo prjezira zvali, i s nama nisu kontaktirali, osim da bi nas ponizili." (Str. 53.) "Porazila me silna razlika od meni poznatoga svijeta, i naravno da sam patio što sam se tako naprasno našao u stranoj, negotoljubivoj, zapravo neprijateljskoj sredini; gdje nas kinje nasladno i bestidno, izruguju i ponižavaju svakom mogućom zgodom, izgovarajući Primorac, kao moje osobno ime, kao zavičajnost, političku pripadnost, kao moju manu, nedostatak muškosti, junaštva, hrabrosti, časti... kao da izgovaraju najogavniju riječ." (Str. 70.) I tu je riječ Primorac upotrijebljena u užem smislu.

Kako valja upotrijebiti i razumjeti riječ Primorje/primorje. Primorac, nije jednostavno, ali od toga se ne može pobjeći kad su povijesna zbivanja nemilosrdno harala našim područjima.

Tu valja odgovoriti i na pitanje što ćemo s Kvarnerom i kvarnerskim primorjem. Kad želimo obilježiti to uže područje, a ne možemo više upotrebljavati Hrvatsko primorje, onda se samo od sebe nameće Kvarner i kvarnersko primorje. Nije to ništa pogubno, nije to strani naziv koji neopravdano potiskuje hrvatski naziv. Uostalom i Istra i Dalmacija nisu izvorno hrvatski nazivi. Riječ Kvarner prema Benešićevu Rječniku hrvatskoga književnog jezika upotrijebio je Kumičić, Gjalski, Nazor i Krleža, a pridjev kvarnerski Gjalski, Draženović, a prema RS Kumičić i Vjenceslav Novak.

Što se tiče pisanja velikim početnim slovom, Hrvatsko primorje u užem smislu treba tako pisati jer je to točno određen kraj u zemljopisnome i povijesnome smislu, a hrvatsko primorje u širem smislu malim po-

četnim slovom jer iako je to i zemljopisnome smislu točno određeno područje, nije u sadržaju naziva jer se to područje dijeli u dva koja imaju svoja posebna imena (nazive): Istra i Dalmacija. Znam da se može i drugačije razmišljati, ali kad poznajemo pravopisna pravila, a kolebamo se između velikoga i maloga slova, onda treba upotrijebiti malo. Tako smo ujedno dobili i oprjeku: Hrvatsko primorje (povijesni naziv) – hrvatsko primorje (današnji naziv).

*Stjepan Babić*

### JE LI RIJEČ NAPROSTO SRBIZAM?

**J**edna od češćih riječi posljednjih godina u medijski eksponiranih govornika: političara, novinara istaknutih u javnim glasilima, zatim običnih govornika, ali na žalost i pisaca te "načitanih ljudi", jest riječ *naprosto*, koja je zapravo srbizam i danas nije standardna riječ hrvatskoga jezika. Često slušam čita-noga i nagrađenoga hrvatskoga književnika koji u tri rečenice riječ *naprosto* izgovori od tri do pet puta, naravno, nepotrebno.

Riječ *naprosto* izgovaraju i oni koji to ne bi trebali po svojoj jezičnoj naobrazbi i vjerojatno će neki od njih, nakon objavljenoga ovoga članka, i dokazivati kako *naprosto* nije srbizam. Ali zato te riječi nema u lektoriranim tekstovima Hrvatskoga radija i televizije, što govori o njezinoj neprihvaćenosti u biranim tekstovima. Ne primjećujem je ni u nekim našim novinama: *Hrvatskome slovu*, *Fokusu*, *Vijencu* i kulturnoj rubrici *Večernjega lista*.

Mjesto srbizma *naprosto* hrvatski jezik ima više dobrih zamjena: *upravo*, *doista*, *zapravo*, *jednostavno*...

Eno primjera: To je *naprosto* izmišljanje činjenica. To je *upravo* (*doista*, *zaista*, *jednostavno*) izmišljanje činjenica.